Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi / Eylül-Ekim-Kasım-Aralık Cilt: 10 Sayı:3
Journal of International Multidisciplinary Academic Researches / Sep-Oct-Nov-Dec Volume: 10 Issue: 3
2023
www.joimar.com

DİL GELİŞİMİ ARAŞTIRMALARININ PRATİKTEKİ YANSIMALARI: ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİ İNCELEMESİ

PRACTICAL IMPLICATIONS OF LANGUAGE DEVELOPMENT RESEARCH: A STUDY ON EARLY CHILDHOOD PERIOD

Buket TECEN ÇETİN

Ataşehir Akşemsettin Anaokulu, İstanbul, Türkiye
***e-mail: bukettcn@gmail.com**

ÖZET
Bu çalışma, erken çocukluk döneminde dil ediniminin önemini vurgulayarak, dil gelişimi süreçleri, toplumsal katkılar ve dil edinimini etkileyen faktörlere odaklanmaktadır. Bireyin dil gelişimi açısından hayati bir evre olarak kabul edilen erken çocukluk dönemi ve bu sürecin şekillenmesinde biyolojik faktörlerin ve çevresel etkileşimlerin karmaşıklığı üzerinde durulmaktadır. Bu bağlamda, dilin sadece bir konuşma becerisi olmadığını vurgulayarak, dil gelişiminin düşüncelerin ifade edilmesi, duygusal deneyimlerin paylaşılması ve sosyal etkileşimde bulunma temelinde önemli bir rol oynadığına dikkat çekilmektedir. Erken çocukluk döneminde dil gelişimi, çocuğun temel iletişim becerilerini kazanmasını, duygusal ifade ve sosyal etkileşimde bulunmasını sağlayarak kritik bir temel oluşturulmasını araştırmalar üzerinden derlenmektedir. Buna ek olarak, bilişsel faktörlerin de dil gelişiminde kilit bir rol oynadığı belirtilerek, problem çözme becerileri, dikkat süresi, bellek kapasitesi ve soyut düşünme yeteneklerinin dil becerilerinin gelişimine katkı sağladığına vurgu yapılmaktadır. Bu makale, erken çocukluk döneminde dil gelişimi üzerine odaklanarak, eğitim ve sağlık alanlarında çalışan profesyonellerin pratiklerini zenginleştirebilir, ailelere rehberlik edebilir ve akademik dünyada yeni araştırmalara ilham vereceği düşünülmektedir.
Anahtar Kelimeler: Dil gelişimi, erken çocukluk, dil gelişimi bozuklukları, eğitimde dil gelişimi

JEL KODU: I20

ABSTRACT
This study emphasizes the significance of language acquisition during early childhood, focusing on language development processes, societal contributions, and factors influencing language acquisition. The critical stage of early childhood is acknowledged as vital for an individual's language development, with an exploration of the complexity shaped by both biological factors and environmental interactions. Emphasizing that language extends beyond mere speech proficiency, the article underscores the crucial role of language development in expressing thoughts, sharing emotional experiences, and engaging in social interactions. The article underscores the significant impact of social factors, emphasizing that interactions within the family and the socio-economic status substantially influence a child's language development. Additionally, cognitive factors are highlighted as playing a key role in language development, with problem-solving skills, attention span, memory capacity, and abstract thinking abilities contributing to the development of language skills. By focusing on early childhood language development, this article aims to enrich the practices of professionals in the fields of education and health, provide guidance to families, and inspire new research in the academic realm.
Key Words: Language development, early childhood, language development disorders, language development in education

JEL CODE: I20

GİRİŞ

Çocuk, doğduğu an itibariyle sosyal bir yapı olan ailesinin içinde varlık kazanır. Bu noktada duyduğu sesler, dokunduğu nesneler ve gördüğü objeler, eğitim sürecinin temelini oluşturmaya başlar. Bebeklerin anne karnında beşinci aydan itibaren dış dünyadan gelen sesleri algılayabildiği düşünüldüğünde, eğitim sürecinin doğum öncesinde de başlamış olabileceği ifade edilebilir. Bu bağlamda, çocukların dil becerileri gibi çeşitli yeteneklerini geliştirmek açısından aile ve okul öncesi eğitimi büyük bir öneme sahiptir. Çünkü 0-6 yaş aralığı, beden, dil ve zihin gelişiminin hızlı bir şekilde ilerlediği kritik bir dönemi temsil etmektedir. Bu dönemdeki gelişmeler, çocuğun yaşamını ve geleceğini belirleme noktasında belirleyici bir rol oynamaktadır (Arıcı, 2016).

Dil, insanın duygularını, düşüncelerini ve isteklerini ifade etmesini sağlayan temel bir nitelik olup konuşabilen bir bireyin sahip olduğu dil yeteneği, dillerin doğuşu ve temellerinin incelenmesinde önemli bir belirleyicidir (Kol, 2011). Bu sebeple erken çocukluk dönemi, dil becerilerinin temellendiği ve oluşturulduğu kritik bir zamandır. Biyolojik kurama göre, doğuştan gelen yetenekler ve bebeklerin dil öğrenme sürecine programlanışı vurgulanırken, dilin öğrenilmesinde kritik dönemlerin varlığına ve dil kazanımının genel bilişsel gelişim ve olgunlaşma ile ilişkili olduğuna dikkat çekilmektedir (Karacan, 2000).

Dil edinimi sadece konuşma becerisiyle sınırlı değildir. Bilişsel, duygusal ve sosyal gelişim üzerinde derin etkilere sahiptir. Dil, çocukların düşüncelerini ifade etmelerine, duygusal deneyimlerini paylaşmalarına ve sosyal etkileşimde bulunmalarına yardımcı olur. Dil gelişimin hızı, fizyolojik ve genetik özellikler, cinsiyet, algısal, bilişsel ve nörolojik gelişim, sosyal çevre ve etkileşim, aile-çocuk arasındaki sözlü iletişim seviyesi, sosyoekonomik durum ve sosyo kültürel özellikler gibi birçok faktörden etkilenebilmektedir. Bu etkenler, bireyin gelişim sürecini şekillendirirken, dil gelişimi önemli bir role sahiptir. Doğumdan itibaren hızla başlayan ve diğer gelişimsel alanlarla birlikte birbiriyle etkileşim içinde olan dil, bu koordineli gelişim ve öğrenme sürecinin merkezinde yer alır (Karacan, 2000). Doğumdan itibaren başlayan bir süreç olarak, konuşma becerisinin kazanımı çocuğun dil edinimini içerir. Çocuk, doğuştan gelen dil edinim mekanizması aracılığıyla Chomsky'nin ifade ettiği gibi, çevresindeki konuşulan dilin özelliklerini içselleştirir, kurallarını öğrenir ve biyolojik olgunluğa eriştiklerinde bu kuralları uygulayarak dil edinimini gerçekleştirir. Bu evreler, tüm çocukların dil edinimi sürecinde benzer aşamalardan geçtikleri ve belirli bir biyolojik olgunluğa ulaştıklarında konuşma yeteneği kazandıkları anlamına gelir (Dural, 2018). Bu sebeple, çocuğun konuşma becerisinin erken dönemde desteklenmesi için uygun ortamlar oluşturulmalı, etkin uyarıcılar sunulmalı ve etkinlikler planlanmalıdır. Bu yaklaşım, çocuğun dil gelişimini desteklerken aynı zamanda dil gelişim kapasitesini en üst düzeyde kullanmasına yardımcı olabilir. Çocuklar, sosyal iletişim ihtiyaçlarını karşılamak, sosyo kültürel değerleri öğrenmek ve kendilerini ifade etmek için dil kullanma gerekliliğine ihtiyaç duyarlar (Yıldırım & Koçak, 2016).

Erken çocukluk döneminde dil gelişimi üzerine yapılan çalışmalar, dil edinimi aşamalarını anlamaya yönelik ipuçları sunarak, dil bozukluklarının veya gelişimsel gecikmelerin erken tespit ve müdahalesinde önemli bir rol oynar. Erken çocukluk döneminde dil gelişimi araştırmaları, dilin öğrenilme sürecini anlamak, tipik dil gelişimini tanımlamak, dil gelişiminde potansiyel sorunları belirlemek ve dil gelişimindeki çeşitlilikleri incelemek

amacıyla gerçekleştirilir (Kothe ve ark., 2005). Araştırmalar aynı zamanda farklı çocukların dil gelişimindeki çeşitliliği ve bu farklılıkların nedenlerini anlamak üzerine odaklanırken sadece bebeklik döneminden itibaren değil doğum öncesi dönemi de kapsar. Yapılan araştırmalara göre dil gelişimini etkileyen önemli faktörler olarak belirlenen Perinatal/postnatal ve çevresel faktörler, gebelik öncesi bakım, Apgar skorları, doğum ağırlığı, erken doğum, doğum sırası, ebeveyn eğitimi, çevresel faktörler, çocukların cinsiyeti ve belirli dil bozukluğu olan aile geçmişi, dil gelişimini etkileyen belirgin etmenler olarak ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, dil gelişimi üzerindeki etkileri dikkate alındığında, perinatal/postnatal ve çevresel faktörler, ileri dil gelişimi çalışmalarında karışıklık yaratan potansiyel etkenler olarak değerlendirilmelidir (Chaimay ve ark., 2006). Bu araştırmalar, bebeklerin ve küçük çocukların dil edinme süreçlerini, dil becerilerini kazanma süreçlerini ve dil gelişiminin aşamalarını anlamak için odaklanır. Hangi yaşlarda hangi dil becerilerinin geliştiği ve dil ediniminin evreleri üzerine yoğunlaşılır. Aynı zamanda Morisset ve diğerleri (1990), çalışmasında erken etkileşim deneyimleri ile bebek bağlanma güvenliği arasındaki ilişkiler, sonraki bilişsel ve dil kazanımları bağlamında risk ve koruyucu faktörler ışığında incelenmiştir. Güvenli bağlanmanın dil gelişimi üzerinde olumlu bir etkisi olduğuna dair düşünceler öne çıkmakta, özellikle yüksek riskli durumlarda çocukların dil becerilerini güçlendirebileceği ve bilişsel yeteneklerini destekleyebileceği vurgulanmaktadır. Ancak, bu etkinin genel popülasyon için geçerli olup olmadığını belirlemek için daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Her çocuğun dil gelişimi farklılık gösterebilir ve bu farklılıkların nedenleri, dil gelişimini etkileyen unsurlar ve çevresel faktörler üzerinde araştırmalar yapılmalıdır.

DİL GELİŞİMİ SÜRECİ

Sesleri Tanıma ve Taklit Etme Dönemi

Erken çocukluk dönemi, dil ediniminin kritik bir evresini oluşturur. Dil gelişimi açısından, yaşamın ilk yılı prelinguistik dönem olarak adlandırılırken, okul öncesi yıllar temel dil yeteneklerinin kazanıldığı evreleri içerir. Prelinguistik dönem, bebeklerin ilk kelimeleri söylemeden önce sesler ve mimikler aracılığıyla iletişim kurdukları bir süreçtir. Bu dönemde, dil gelişimi ile ilişkilendirilen ilk kelimenin ortaya çıkışı düşünülmektedir (Karacan, 2000). Yenidoğan bebekler, doğdukları anda çevresel sesleri algılamaya başlarlar. Bebek, doğduğu an itibariyle çevresini gözlemleyerek, duyarak ve taklit ederek tanımaya başlar. İlk bilgilerini öğrenmeye yönelik bu süreç, dil sisteminin gelişimini beraberinde getirir (İlhan, 2005). Bebekler, iletişim jestlerini kullanmaya başlarken ilginç nesneleri başkalarına gösterme veya sunma eğilimindedirler (Behne ve ark., 2012). Bu dönemde, dil anlama yeteneklerini geliştirirler. Kendi adlarına tepki vermeye başlarlar (Tincoff & Jusczyk, 1999) ve kelimeleri nesnelerle ilişkilendirme becerisini gösterirler (Behne ve ark., 2012). Bu dönem, temel sesleri tanıma yeteneklerinin geliştiği ve çevrelerinden duydukları sesleri taklit etme sürecinin başladığı bir periyottur. 2-5 aylık bebekler, konuşma ve iletişim becerilerini geliştirirken özellikle iki önemli davranış sergiler. İlk olarak, genellikle sosyal etkileşim sırasında ortaya çıkan ve hoşnutluk ifadesiyle ilişkilendirilen konuşma benzeri sesleri üretirler; bu sesler genellikle "gıgıldama" veya "hoşnutluk sesleri" olarak adlandırılır. Diğer önemli davranış ise gıgıldama ile eş zamanlı olarak gerçekleşen "gülümseme"dir (İlhan, 2005). Genellikle 6 ila 12 ay arasında, bebekler ilk kelime veya kelime benzeri sesleri üretmeye başlarlar. Örneğin,

'anne', 'baba', 'su' gibi basit ve sıkça duydukları kelimeleri taklit edebilirler. İlk yılın ikinci yarısından itibaren bebeklerde gözlemlenen "tekrarlayan babıldama" fenomeni, sesli ve sessiz harfler içeren aynı hecenin tekrarı şeklinde gerçekleşir (örneğin, "bababa", "mamama"). Bu babıldama sürecinde b, p, t, d, m ve n gibi sesler sıkça kullanılır. Bebekler, bu ses oyununu kendi kendilerine yapmayı tercih ederler; bu da dil gelişimi sürecinde önemli bir davranış olarak kabul edilir (Paul ve diğerleri, 1996). Bebekler, dil edinimi için oldukça duyarlı bir evrede bulunur ve bu süreçte çevrelerinden gelen dil örüntülerini hızla benimserler.

İlk Kelimelerin Ortaya Çıkışı

Bebeklerin çoğu, ilk yılın sonlarına doğru kelime kullanmaya başlar. Bu kelimeler genellikle yetişkinlerin kullandığı kelimelerle benzerlik göstermez, ancak belirli durumlar için özgün şekilde kullanıldıkları görülmektedir (Paul ve ark., 1996). Bebeklerin dil kullanımı öncesindeki aşamaları kapsayan prelinguistik dönem, çocuğun genellikle birinci doğum günü civarında ilk kelimesini söylemesiyle sona erer (Fenson ve diğerleri, 1994). Bu dönem, ilk kelimelerin veya kelime parçalarının kullanıldığı aşamadır. Bebeklerin konuşma sesleri ve uzun ses dizileri üzerinde denemeler yaparak yetişkin diline adım atmaya başladığı gözlemlenir. Bu dönemde, konuşma sesleri zamanla belirginleşir, ardından bebekler, yetişkin dilinin tonal yapısını yansıtan uzun ses dizilerini geliştirirler (Conti-Ramsden & Durkin, 2012).

Prelinguistik dönem sonrası 1 ile 2 yaş arası dönemde, çocuklar daha karmaşık kelimeleri anlama ve kullanma yeteneği geliştirirler. Bu evrede ilk kelimelerin yanı sıra kısa cümleler oluşturmaya başlarlar. Bu ilk kelime kombinasyonlarının genellikle mülkiyeti (mülkiyet +'s), sayıyı (çoğul +s) veya gerilimi (+ ing, + ed) işaretleyen işlevsel olmayan kelimeleri ve bağlı morfemleri içermediği görülür. Sonra, çocuklar daha uzun ifadeler üretmeye başlar, genellikle "kitabımı istiyorum" gibi basit, etkin beyanlı ifadelerde kelimeleri birleştirirler. (Conti-Ramsden & Durkin, 2012).

Dil edinimi sürecinde, günlük yaşamda sıkça karşılaştıkları kelimelerle başlayarak zamanla daha karmaşık yapıları öğrenme süreci oldukça önemlidir. Bu ilk kelimeler ne kadar çok yetişkin forma ne kadar yakın olduklarına bağlı olarak değişebilir. İlk kelimenin ardından çocuklar, ortalama olarak ayda 10 kelime ekleyerek 50 kelimeye kadar ilk aylarda kelime eklerler. Bundan sonra "kelime patlaması" görünür ve çocukların kelime dağarcıkları aylık 30 kelimeden daha hızlı bir hızda artar (Conti-Ramsden & Durkin, 2012).

Daha Karmaşık Kelime ve Cümle Yapılarının Gelişimi

Dil gelişimi ile beyin matürasyonu arasındaki derin bağ, beyin olgunlaşmasının büyük bir kısmının tamamlandığı üç yaş civarında belirgin bir dil edinimine yol açar. Doğumdan sonraki ilk üç ayda, ifadesel dil gelişimi öncelikle fonetik düzeydeki değişimlerle kendini gösterir. Üç ila dokuz aylar arasında morfemik, dokuz ila onsekiz aylar arasında sentaktik (cümle) düzeyde, onsekiz ila otuz altı aylar arasında ise semantik (anlam) düzeyde dil kazanımı gözlemlenir (Paul ve ark., 1996). İkinci doğum günlerinde çocuklar, kelimeleri çoklu kelime konuşmalarında birleştirerek dilbilgisi bilgisinin belirtilerini göstermeye başlarlar (Schipke ve Kauschke, 2011). Okul öncesi dönemin sonunda ve çoğu tipik olarak gelişen çocuk 5 yaşında okula gitmeden önce, yukarıda belirtilen sözlü dil gelişim başarıları tamamlanmıştır (Hoff, 2009).

Dil Gelişimini Etkileyen Faktörler

Dil gelişimi, evrensel bir süreç olmakla birlikte, bu süreci etkileyen bir dizi faktör bulunmaktadır. Sadece normal anatomik ve fizyolojik durumun değil, aynı zamanda uygun uyarının sağlanmasının da gerekliliği vardır. Yüksek riskli doğum komplikasyonları ve fiziksel engellilik, normal dil gelişimini geciktirebilir veya engelleyebilir. Dil gelişimini etkileyen faktörler arasında hastanede kalış süresi, doğum ağırlığı, Apgar skorları, bebek sinirliliği, hastane taburculuk dönemindeki durum düzenlemesi ve anne hassasiyeti öne çıkmaktadır (Cusson, 2003).

Dönemler belirli bir sırayla gelir ve değiştirilemezler. Her evre öncekilerin kazanımlarını içerir ve hiyerarşik bir sıra izler. Bireysel farklılıklar her bireyin kendi gelişimini şekillendirir (Kol, 2011). Örneğin, bazı çocuklar daha erken dönemde cümleler kurabilirken, diğerleri kelime dağarcıklarını genişletmeye daha fazla odaklanabilirler.

Çocukların dil gelişimi, her aşamada farklı özellikler ve aşamalarla ilerler ve genellikle çocuğun yaşına, çevresel faktörlere ve bireysel özelliklere bağlı olarak değişkenlik gösterir. Bu süreç, bebeklerin dil gelişiminin doğumdan hemen sonra başladığı gerçeğiyle birlikte değerlendirilir**.** Doğumdan hemen sonra ebeveyn-bebek etkileşimi, annelerin duyarlılığının önemini destekleyen birçok çalışmanın odak noktasıdır. Bu etkileşim, karşılıklı bir ilişkiye dayanmakta olup her iki tarafın belirli görevleri bulunmaktadır. Bebek, net sinyaller göndermeli ve yetişkin, bu sinyalleri tanımalı, yorumlamalı ve uygun bir şekilde yanıt vermelidir. Erken doğan bebekler, karşılıklı etkileşimde sınırlı olmaları, net sinyaller göstermekte zorlanmaları ve ebeveynin tekliflerine daha az yanıt vermeleri nedeniyle dil öğrenme sürecinde zorluklar yaşayabilirler. Bu durum, dil gelişimi için gerekli olan karşılıklı etkileşim ve iletişim becerilerinin sınırlı olabileceğine işaret etmektedir. Bu zorlukları aşmak için ebeveynlerin ekstra çaba sarf etmesi ve bebeğin dil gelişimini desteklemesi önemlidir (Cusson, 2003)

Dil gelişimi üzerine yapılan araştırmalar, ailelerin sosyo-ekonomik durumunun çocukların dil becerilerini etkilediğini de göstermektedir. Daha düşük ekonomik seviyedeki ailelerin çocuklarının dil becerileri, daha yüksek gelir seviyesine sahip ailelerin çocuklarına kıyasla genellikle daha zayıf olabilmektedir. Yıldırım ve Koçak (2016), Araştırmalarına göre ailelerin ekonomik durumunun 4-5 yaş aralığındaki çocukların dil gelişimi seviyelerini belirlemede kritik bir faktör olduğunu göstermektedir. Ailelerin maddi durumlarının iyileşmesiyle birlikte çocukların dil gelişim puanlarında da artışlar gözlemlenmektedir. Bu durum, ailenin sağlayabildiği kaynaklar ve eğitim fırsatlarıyla ilişkilidir. Bu bulgular, ekonomik durumun çocukların dil gelişimi üzerindeki önemli etkisini göstermektedir.

Dil edinimi, erken çocukluk döneminde karmaşık bir etkileşim ve deneyimler ağıyla şekillenir. Farklı çevreler, dil edinimi sürecinde grup ve bireysel farklılıklara yol açarak dil gelişimine farklı düzeylerde destek sağlayabilmektedir (Hoff, 2006). Çevresel faktörler, çocuğun bulunduğu ortamlardaki dil çeşitliliği ve kalitesiyle doğrudan ilişkilidir. Ev, okul ve çevresel etkileşimlerdeki dil kullanımı, çocuğun dil becerilerini büyük ölçüde etkilemektedir (Morisset ve ark., 1990). Zengin bir dil ortamı, kelime dağarcığının genişlemesine ve dilbilgisi kurallarının anlaşılmasına katkıda bulunurken, dilin sınırlı veya yetersiz olduğu bir

ortam dil gelişiminde gecikmelere neden olabilir. Özellikle, kitap okuma alışkanlığı, ailenin ve çocuğun bulunduğu ortamda dilsel zenginliğin sağlanmasında kritik bir rol oynar (Wasik ve Bond, 2001).

Sosyal faktörler, çocuğun etkileşim halinde olduğu kişilerle ve toplumsal çevreyle ilişkilidir. Aile bireyleri, eğitmenler, akranlar ve diğer çocuklarla olan iletişim, dil gelişiminde önemli bir faktördür.Çevre, dil edinimine sosyal ve bilişsel/dilsel katkılarda bulunarak etki eder. Sosyal etkileşim ve dil analizi için veri sağlama, dil edinim mekanizmalarının bu iki özelliğe sahip olduğunu gösterir. İki türde sosyal temel vardır: bir kişiyle iletişim kurma fırsatı, dil gelişimini motive eden bir katalizördür. Ayrıca, göz teması gibi non-linguistik temellere dayalı iletişimsel anlayışlar, dil kodunu çözmeye yardımcı olabilir. Chomsky'nin önerisine göre, belirli deneyimler dil edinim cihazını devreye sokabilir, ancak işleyişini etkilemeyebilir. İkinci sosyal temel, çocukların kullandığı veritabanına sosyal kökenli bilgiler ekler. Ancak, sosyal kaynaklar tek başına yetersizdir; çünkü dil girişinin uzunluğu ve kelime zenginliği gibi özellikler de önemlidir ve etkiler (Hoff, 2006).

Bu sosyal etkileşimler, çocuğun dil becerilerini geliştirir, kelime dağarcığını zenginleştirir, dilbilgisi kurallarını öğretir ve iletişim becerilerini güçlendirmektedir. Oyunlar, etkileşimli aktiviteler ve öğrenme materyalleri gibi çevresel etkenler, çocuğun soyut düşünme yeteneklerini geliştirmesine yardımcı olabilmektedir. Dolayısıyla, çevresel faktörlerin bilişsel gelişim üzerindeki etkisi, çocuğun zihnini şekillendirme sürecinde kritik bir rol oynamaktadır. Buna göre bilişsel faktörler de, dil gelişiminde etkili olan kritik unsurlardan biridir. Çocuğun problem çözme becerileri, dikkat süresi, bellek kapasitesi ve soyut düşünme yetenekleri, dil edinim sürecinde temel bir zemin oluşturur. Özellikle, çocuğun bilişsel yetenekleri, dil becerilerinin gelişiminde ve dil edinim sürecinde kilit bir rol oynamaktadır. Bu bilişsel yetenekler, kelime dağarcığının genişlemesine ve dilbilgisi kurallarının öğrenilmesine katkı sağlayarak dil gelişimini destekler. Bu bağlamda, bilişsel faktörlerin anlaşılması, dil edinimi üzerine müdahale stratejilerinin daha etkili bir şekilde planlanmasına olanak tanır ve bu alandaki araştırmalara önemli bir katkı sağlar (Van der Schuiit ve diğerleri, 2011).

DİL GELİŞİMİ BOZUKLUKLARININ ERKEN TANINMASI VE ERKEN MÜDAHALE STRATEJİLERİ

Artikülasyon Bozukluğu

Artikülasyon bozukluğu, bireyin konuşma seslerini doğru bir şekilde üretememesi durumunu ifade eder. Bu durum, seslerin düzensiz, belirsiz veya yanlış üretilmesiyle karakterizedir. Genellikle çocukluk dönemine özgü olsa da yetişkinlerde de görülebilir ve iletişim becerilerini etkileyerek sosyal etkileşimde zorluklara neden olabilir. Dil terapistleri, bu bozukluğun değerlendirilmesi ve tedavisi konusunda yardımcı olabilir, özellikle çocukluk döneminde müdahale edilmesi genellikle daha etkilidir (Bleile, 2002). Artikülasyon bozukluğu, her yaştan bireyde görülebilen bir durumdur ve dil terapistlerinin etkili müdahalesi, hem iletişim becerilerini güçlendirmeyi hem de sosyal etkileşimdeki zorlukları azaltmayı amaçlar. Türkçe konuşma seslerinin kazanım sürecinde çocukların yanlış sesleri basitleştirme eğilimi, bu durumun erken çocukluk döneminde tanı ve müdahale gerekliliğini vurgulayan önemli bir belirleyicidir.Türkçe konuşma seslerinin kazanımı genellikle 4-5

yaşına kadar devam ederken, bazı seslerin doğru üretilmesi 6-7 yaşlarına kadar devam edebilir. Bu süreçte, çocuklar yanlış sesleri basitleştirme eğiliminde olup, bu tür hatalar devam ederse artikülasyon bozukluğu olarak adlandırılır (Diken, 2010). En sık görülen dil ve konuşma bozukluğu artikülasyon bozukluğudur ve genellikle dört şekilde ortaya çıkar: ses değişikliği, ses düşmesi, ses ekleme ve ses bozulması (Özgür, 2003). Artikülasyon bozukluğunun erken tanısının, çocuğun dil gelişimindeki önemli etkileri göz önüne alınarak, düzenli dil değerlendirmeleriyle yapılması büyük önem taşımaktadır. Çocuğun konuşma seslerini doğru üretmekte zorlandığı fark edildiğinde, uzman bir dil ve konuşma patoloğunun erken dönemde müdahale etmesi büyük önem arz etmektedir.

Akıcı Konuşma Bozukluğu

Akıcı konuşma bozukluğu, konuşma akıcılığının bozulmasıyla karakterize edilen bir durumdur. Bu bozuklukta, ses, hece ve sözcük tekrarları, uzatmalar, bloklar, duraklamalar gibi öğeler konuşmayı etkiler. Sözcük içi takılmalar genellikle ses, hece, tek heceli sözcük tekrarları ve uzatmalar şeklinde, sözcük arası takılmalar ise duraklamalar, düzeltmeler ve yerine sözcük kullanmalar biçiminde ortaya çıkabilir. Konuşma hızı ve ritmindeki bozukluklar bazen yüz ve vücut hareketleri gibi ikincil davranışlarla birlikte görülebilir (Kuru ve Güneş, 2017).

Okul öncesi dönemde her yüz çocuktan dördünde görülen, ilerleyen yaşlarda bu çocukların üçünde kendiliğinden sona erebilen kekemelik, bazen doğal olarak düzelebilirken bazen uygun terapilerle kontrol altına alınabilir. Tedavinin temel hedefi, kekemeliği yöneterek akıcı bir konuşma elde etmektir (Erdem, 2013). Kekemelikle ilgili olarak, çocuklarda görülen kekemelik belirtilerinin erken tespiti ve doğru müdahale önemlidir. Bu kapsamda, çocukların konuşma terapistleri ve uzmanlar tarafından düzenli olarak değerlendirilmesi, erken dönemde belirtileri fark etmeye yardımcı olabilmektedir.

Gelişimsel Dil Bozuklukları

Gelişimsel dil ve konuşma bozuklukları, organik kökenli hastalıklar, zekâ geriliği veya sosyal etkileşimde sorunlar olmaksızın ortaya çıkan ve okul öncesi dönemde sıkça karşılaşılan problemlerdir. Dil gelişiminde gecikme veya atipik özellikler gösterebilir.Gelişimsel dil bozukluğu olan ve normal gelişim gösteren çocukların dil becerileri arasındaki ilişkilerin incelendiği araştırmalarda bulgular, dil ölçümleri ile sözel çalışma belleği ve karmaşık sözdizimini anlama becerileri arasında bağlantı olduğunu göstermekle birlikte özellikle karmaşık sözdizimini anlama sırasında depolama ve işleme arasında seçim yapma zorunluluğu olduğunu, bu durumun çocukların dil anlama süreçlerini etkilediğini gösterir (Akoğlu, 2011). Kesin nedenleri bilinmemekle birlikte, beyin gelişimindeki anormallikler, hormonal faktörler veya genetik etkenlerin rol oynadığı düşünülmektedir. Gelişimsel Dil Bozukluğu (GDB) olan çocuklar, anlamsız sözcükleri hatırlama ve işitsel sözel hafıza görevlerinde zorlanmakta olup tek heceli anlamsız kelimeleri daha kolay hatırlarken üç veya daha fazla hece içeren kelimelerde zorlanmışlardır. Bu bulgular, GDB'li çocukların kısa süreli sözel bilgiyi tutma ve işitsel işleme süreçlerinde güçlük yaşadıklarını gösterirken işitsel sözel hafıza görevinde de benzer zorluklar gözlemlenmiş, çocukların işitsel girdileri analiz etme ve dönüştürme süreçlerinde güçlük çektikleri belirlenmiştir. Bu sonuçlar, GDB'ye sahip

çocukların bu bilişsel süreçlerde zorlandığını vurgulamaktadır (Hassamancıoğlu & Doğan, 2021). Gelişimsel dil bozukluğu sorunları, bireyin yaşamını boyunca devam eder ve genellikle kariyerine olumsuz etki yapar. Bu sorunların şiddeti ve çocuğun gelişimi üzerindeki negatif etkiler, Gelişimsel dil bozukluğu veya ilgili sorunları yaşayan çocukların erken tanılanmasının kritik önemini vurgular. Bu bağlamda, önceki çalışmaların sunduğu bulgular, dil ve konuşma terapistlerinin klinik uygulamalarında Gelişimsel dil bozukluğu tanısına yönelik stratejilerin belirlenmesini zorunlu kılmaktadır (Tokalak & Yaşa, 2023).

Ses Bozuklukları

Bireyin yaşına, cinsiyetine ve kültürel geçmişine uygun olmayan ses perdesi, şiddeti ve kalitesi, ses bozukluğu olarak tanımlanabilir. İnsanlar genellikle sesin perde, şiddet ve tonunu algılarlar. Konuşma kalitesi, sadece konuşma biçimi ile değil, aynı zamanda diğer faktörlerle de ilgilidir. Eğer bir kişinin konuşma sesi sürekli olarak beklenen standartlardan farklılık gösteriyorsa, bu durum o konuşmanın ses bozukluğu içerdiğini gösterebilir (Yiğit & Nurol, 2012). Bu bozukluklar, sesin perdesi, şiddeti ve kalitesiyle ilişkili olabilir. Perdede yaşa veya cinsiyete göre farklılık, ses şiddetinde aşırı yükseklik veya alçaklık, kalite/tonda burun ya da gırtlaktan gelen seslerin konuşmayı anlaşılmaz hale getirmesi gibi durumlar görülebilir. Ses bozuklukları, ses üretiminde yaşa veya cinsiyete uygun olmayan anormallikler veya ses kalitesinde bozulmalarla ortaya çıkmakta olup bu bozukluklar, doğuştan gelen durumlar, travmalar, psikolojik etmenler veya ses mekanizmasının yanlış kullanımı gibi çeşitli nedenlere bağlı olabilir. Ses bozuklukları, güçsüzlük, ses kısıklığı, perdede değişiklikler gibi belirtilerle kendini gösterebilir ve yaşam kalitesini olumsuz etkileyebilir (Özkan & Demirhan, 2014). Bu sebeple ses bozukluğu yaşayan kişilerde, cerrahi ve/veya ses terapisi, iletişim becerileri ve yaşam kalitesinin artması için önemli olabilir. Karmaşık veya hızlı konuşmalar, yabancı kelimelerin veya terimlerin kullanımı, yanlış veya eksik anlaşılmalara neden olabilir. Bu durumda, dinleyici anlama konusunda sorunlar yaşayabilir ve iletişim amacı etkilenerek gerçekleşmeyebilir (Yılmaz ve Yılmaz, 2006). Özellikle çocuklarda görülen iletişim bozuklukları, sosyal, akademik ve kişisel gelişimi olumsuz etkileyebilir, bu nedenle pediatrik ses bozukluklarının tanı ve tedavisi oldukça önemlidir.

Edinilmiş Dil Bozuklukları (Afazi)

Afazi, bir bireyin dil yeteneklerini etkileyen ve genellikle inme sonucu ortaya çıkan karmaşık bir nörolojik durumdur. Bu dil bozukluğu, bireyin konuşma akıcılığında bozulmaya, agramatizme, isimlendirme zorluklarına, tekrarlama bozukluklarına, duyarak anlama problemlerine ve okuma ile yazma kusurlarına yol açar. Beyindeki nöral ağların zarar görmesine neden olduğunda, bireyin dil becerileri etkilenebilir. Bu durum, dilin karmaşıklığını anlamada, ifade etmede ve iletişimde zorluklara yol açmakta olup genellikle beyin hasarı olan bireylerde ortaya çıkan ve bu sebeple dilin çeşitli yönlerini etkileyebilir (Daşdöğen ve ark., 2022). Afazi durumunda erken tanı ve müdahale, bireyin dil becerilerini en üst düzeye çıkarmak ve yaşam kalitesini artırmak açısından kritik öneme sahiptir. Bu süreç, multidisipliner bir yaklaşım gerektirir ve tıbbi, psikososyal ve dil terapisi uzmanlarının işbirliğini içerir. Bu sayede, afaziye sahip bireylerin daha etkili bir şekilde desteklenmesi ve rehabilitasyonlarına katkı sağlanması mümkün olabilir. Afazili hastaların konuşmalarının düzeltilmesi amacıyla, konuşma terapistleri, dilbilimciler, psikologlar ve nörologların bir araya gelerek işbirliği yapmaları önemlidir. Bu çok disiplinli yaklaşım, afazili hastaların

konuşma bozukluklarına daha etkili ve yenilikçi yöntemlerin geliştirilmesine katkı sağlayabilir (Sadiyeva, 2004).

Motor konuşma bozuklukları

Erken çocuklukta motor konuşma bozuklukları, konuşma süreçlerindeki motor planlama ve üretim aşamalarında anormallikler içerir. Bu bozukluklar, çocukların uygun motor sinyallerini kaslara iletmek üzere bu sinyalleri oluştururken yaşadıkları zorluklardan kaynaklanır ve dil gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir. Motor konuşma bozuklukları, konuşma sesi bozukluklarının spesifik bir kategorisini temsil eder. Bu bozukluklar, konuşmanın motor planlama ve üretim aşamalarını etkileyen durumları içerir. Motor planlama, konuşma için gerekli uygun motor sinyallerini kaslara iletmeden önce bu sinyalleri oluşturma sürecini kapsar. Bu karmaşık ve dinamik süreç, bir artikülasyon figürasyonundan diğerine geçişleri içerir (Karamete, 2021). Erken tanı ve müdahale stratejileri, bu bozuklukların etkilerini en aza indirgeyerek çocukların iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik önemli bir rol oynar.

Dil Gelişimi Bozuklukları ile İlişkili Durumlar

Otizm spektrum bozukluğu (OSB) ve dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu (DEHB), dil gelişimi üzerinde karmaşık etkiler gösterebilir. OSB'li bireyler arasında dil becerilerinde geniş bir varyasyon gözlemlenirken, DEHB, dikkat süreçleri ve dürtü kontrolündeki zorluklar nedeniyle dil gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir.

Otizm Spektrum Bozukluğu, dil gelişimi bozuklukları ile sıkça birliktelik gösterse de, aslen bir dil gelişimi bozukluğu olmayıp, bu iki durum genellikle bir arada gözlemlenir (Boucher, 2003). Erken fark edilen dil gelişim geriliği, özellikle otizm spektrum bozukluğu (OSB) gibi nörogelişimsel bozuklukların tanısında önemli bir rol oynayabilir. Erken dil gelişim geriliği belirtileri, otizm belirtilerinin bir unsuru olabilir ve bu belirtilerin erken dönemde tanınması, erken müdahale ve destek için kritik bir fırsat sunmaktadır (Gernsbacher ve ark., 2016).Taklit becerilerinin alıcı ve ifade edici dil, jestler, oyun ve ortak ilgi ile ilişkili olduğunu gösteren ilişkisel araştırmalar, otizm spektrum bozukluğu olan çocukların, yaş gelişim düzeyi normal olan ve gelişimsel gerilik gösteren yaşıtlarına oranla, taklit becerilerinde daha sınırlı olduğunu belirtmektedir. Bu sınırlılıklar, nesnel ve nesnel olmayan taklitler, jestler, yüz ifadeleri, vokalizasyon taklitleri ve anlamlı/anlamsız nesnelerin taklidi gibi farklı alanlarda gözlemlenmiştir (Turan ve ark., 2013). Otizm spektrum bozukluğu (OSB) ile ilişkilendirilen dil gelişimi, genellikle bireylerin sosyal etkileşim ve iletişim becerilerinde belirgin zorlukları içermektedir. Öte yandan, dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu (DEHB) ise bireylerin dil gelişimini daha çok dikkat süreçleri üzerinden etkileyebilir. DEHB, çocukluk çağında başlayan ve ilerleyen süreçlerde devam edebilen, bireyin işlevselliğini olumsuz etkileyen, nörogelişimsel kökenli bir rahatsızlıktır. Bu durum, genellikle erken yaşlarda ortaya çıkar ve ergenlik ile yetişkinlik dönemlerinde de belirtiler devam edebilir, bireyin yaşamında çeşitli olumsuz etkilere yol açabilmektedir.

Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) ile dil gelişimi arasındaki ilişki kompleks ve çok yönlüdür. DEHB, dikkat ve odaklanma sorunlarına yol açarak dil gelişimini olumsuz etkileyebilir. İşitsel algılama ve dil anlama yeteneklerindeki zorlanmalar, konuşulan dilin doğru anlaşılmasını engelleyebilir ve sosyal etkileşim becerileri üzerinde negatif etkiler

yaratabilir. DEHB, genellikle diğer zihinsel sağlık koşulları ile bir arada bulunur ve bu durumlar da dil gelişimini etkileyebilir. Erken tanı ve uygun müdahaleler, dil gelişiminde olası olumsuz etkileri en aza indirme konusunda önemli bir rol oynayabilir (Kim ve Kaiser, 2000).
Her iki durumda da erken tanı ve müdahale, dil gelişimi üzerinde olumlu etkiler sağlayabilmektedir. Dil terapistleri, otizm spektrum bozukluğu (OSB) veya dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu (DEHB) tanısı alan bireylerin dil becerilerini desteklemek ve iletişim becerilerini güçlendirmek amacıyla özel stratejiler ve terapi yöntemlerini uygulayabilmektedirler. Bu müdahaleler, bireylerin günlük yaşamlarında daha etkili iletişim kurmalarına ve dil becerilerini geliştirmelerine katkıda bulunmaktadır.

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE DİL GELİŞİMİ ARAŞTIRMALARININ UYGULAMA ALANLARI

Erken çocukluk döneminde dil gelişimi araştırmaları, pedagojik uygulamaların geliştirilmesi, dil bozukluklarının erken tanılanması ve dil eğitim programlarının oluşturulması gibi uygulama alanlarında önemli bir temel sağlar. Okul öncesi döneminde dil gelişimi ve okuma-yazma becerilerinin etkili bir şekilde geliştirilmesi, ilkokul öğretim programında önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle, okul öncesi eğitim uygulamaları zaman içinde yaygınlaştırılmış ve mecburi hale getirilmiştir. Temel hedef, çocukların bu dönemde olumlu bir şekilde dil gelişimine ve okuma-yazma hazırlık etkinliklerine başlamalarını sağlamaktır (Tecen, 2018). Araştırmalar, okul öncesi eğitimcilerin dil gelişimini destekleme stratejileri geliştirmelerine ve eğitim programlarını daha etkili bir şekilde tasarlamalarına yardımcı olabilir. Ayrıca, dil gelişimi araştırmaları, çeşitli dil becerilerini anlamak ve geliştirmek için kullanılan öğretim yöntemlerini iyileştirmek adına klinik uygulamalarda da değerli bilgiler sunabilir.

Okul öncesi dönemdeki zengin uyarıcılar arasında anne-baba ve öğretmenlerin, kullandıkları eğitim teknikleri, materyaller ve çocuk kitaplarının önemi büyüktür. Bu unsurlar, çocukların dil öğrenme süreçlerinde ve dil becerilerini etkin bir şekilde kullanmalarında temel ve vazgeçilmez faktörler olarak değerlendirilmektedir (Gürocak, 2007). Bu unsurlar, çocukların dil ve anlatım yeteneklerini geliştirmede kilit rol oynayarak, diğer gelişim alanlarıyla birlikte etkili bir biçimde destek sağlamaktadır.

Dil gelişimi araştırmaları, okul öncesi eğitimde kritik bir rol oynar ve öğretmenlerin profesyonel uygulamalarını geliştirmelerine yardımcı olabilir. Öğretmenler, dil edinimi süreçlerine motivasyon, ilgi çekici materyaller, gerçek hayatta iletişim vurgusu, doğru dil modeli, düzenli geri bildirim ve rehberlik gibi çok yönlü katkılarda bulunur. Ayrıca kültürel farkındalıkları artırarak ve otonom dil öğrenimini teşvik ederek öğrencilerin dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olurlar (Chan, 2003). Buna ek olarak kitaplar, çocukların kelime dağarcığını artırmak için mükemmel bir kaynak olabilir. Etkileşimli kitap okuma, çocukların dil gelişimini olumlu yönde etkileyen kritik bir stratejidir. Bu metodoloji, özellikle kelime dağarcığını genişletme, anlama becerilerini güçlendirme ve dilin etkili kullanımını teşvik etme açısından önemli bir rol oynamaktadır. Somut nesnelerle kelimeleri ilişkilendirme, açık uçlu sorular sorarak düşünme becerilerini teşvik etme ve konuşma pratiği sağlama gibi yöntemlerle çocukların dil becerilerini destekler. Etkileşimli kitap okuma, bilişsel süreçlerin yanı sıra sosyal etkileşim ve dil kullanımında derinleşmeye katkıda bulunarak çocukların dil gelişimini

güçlendirmekte ve okuma-yazma becerilerini geliştirmekte etkili bir araçtır (Wasik ve Bond, 2001). Kotaman (2008), Türkiye'de gerçekleştirilen bir çalışmada, aileler tarafından yedi hafta süreyle uygulanan etkileşimli kitap okuma yaklaşımının sonuçlarını incelemiştir. Araştırma, bu yaklaşımın çocukların alıcı dil sözcük bilgilerini artırdığını ve okumaya karşı olumlu tutumlarının anlamlı şekilde arttığını ortaya koymuştur. Çocukların dil gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahip olan etkileşimli kitap okuma sürecinde çocukların dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olurken aynı zamanda onların iletişim yeteneklerini ve kelime dağarcıklarını genişletmelerine olanak tanır.

Ulusal ve uluslararası kaynaklar, etkileşimli kitap okumanın çocukların dil gelişimi üzerinde olumlu etkileri olduğunu göstermektedir (Mol ve ark., 2008). Araştırmalar öykü kitabı okumanın çocukların farklı gelişim alanları üzerinde önemli etkileri olduğunu göstermektedir. Özellikle düzenli kitap okuma, çocukların okuryazarlık ve dil kazanımlarını artırmada belirgin bir rol oynamaktadır. Bu etkileşimli aktivite, dil becerileri ve okuma alışkanlığı kazandırmada büyük önem taşımaktadır (Isbell ve diğerleri, 2004). Bu araştırmalar, öğretmenlere dil gelişimi süreçlerini, dil edinimi evrelerini ve dil gelişimini etkileyen faktörleri anlama konusunda derin bir anlayış sunar. Öğretmenler, bu araştırmaların sunduğu temel bilgileri, sınıf içi uygulamalara dönüştürerek öğrencilerin dil becerilerini desteklemek için etkili stratejiler geliştirebilirler. Bu stratejiler, çocukların ritmik becerilerinin ve kelime dağarcıklarının geliştirilmesi için tekerlemeler, bilmece ve çocuk şarkıları gibi unsurların kullanılması, müziksel etkinliklerin ve yaratıcı dramanın yoğun olduğu okul öncesi eğitim kurumlarının tercih edilmesi ve müzikli oyunların teşvik edilmesi önerilmiştir (Evans ve ark., 2020). Dil gelişimi araştırmalarının, öğretmenlere bireysel farklılıkları anlama, çocukların dil becerilerini değerlendirme ve dil gelişimindeki kritik evreleri tanımlama konusunda rehberlik etmesi beklenir.

Okul öncesi dönem, bireyin gelişiminde kritik bir aşamadır ve araştırmalar bu dönemin tüm gelişim alanları için temel niteliklerin kazanıldığı bir zaman dilimi olduğunu göstermektedir. Araştırma sonuçlarına göre, okul öncesi dönemde dil gelişimi geri kalmış olan çocukların bu eksikliği ilerleyen dönemlerde telafi etmeleri zorlaşmaktadır (Oğuzkan & Oral, 1996). Bu bağlamda, öğretmenler araştırmaların sunduğu bilgiler ışığında öğrencilerin dil gelişimine uygun olarak ders planlarını düzenleyebilirler. Örneğin, oyunlar, hikayeler, drama ve müzik gibi etkileşimli öğrenme yöntemleri, dil gelişimini desteklemek ve kelime dağarcığını zenginleştirmek için öğrencilere sunulabilir. Ayrıca, dil gelişimi araştırmaları, öğretmenlere çocukların dil becerilerini izleme, değerlendirme ve gerektiğinde müdahale etme konusunda kapsamlı bir çerçeve sunar.

Yapılan araştırmalar, farklı tekniklerle okunan kitapların dil gelişimini değişik düzeylerde etkileyebileceğini göstermektedir. Okuma bilmeyen çocuklarla kitap okurken, etkileşimsiz okuma, etkileşimli okuma ve diyaloğa dayalı okuma gibi çeşitli teknikler uygulanmaktadır (Chow ve ark., 2008). "Diyaloğa dayalı okuma", okuyucunun çocuğa sorular yönelterek etkileşim kurduğu, çocuğun bu soruları yanıtladığı bir okuma tekniğidir. Bu yaklaşımda, okuyucu ile çocuk arasında etkileşimli bir süreç yaşanarak kitap okunur; okuyucu soruları kullanarak çocuğun katılımını sağlar ve onun yanıtları üzerinden iletişim kurar (Whitehurst ve ark., 1988). "Etkileşimli okuma" terimi, yetişkinin hikaye metnini belli aralıklarla okuyarak açıklamalar yapma, yorumlama, sorular sorma veya dikkat çekme amacıyla kullandığı bir

okuma biçimidir. Bu yöntem, Dunst ve arkadaşları (2007) tanımına göre, kitap okuma sırasında etkileşim ve katılımı teşvik etmek için kullanılan bir okuma tekniğidir. Bu süreç, okuyucu ile dinleyici arasında etkileşimi artırmayı amaçlar. "Etkileşimsiz okuma" ise, kitabın doğrudan yetişkin tarafından okunması ve herhangi bir sözlü etkileşime girilmeden çocuğun sadece dinlemesini içeren bir okuma tekniğidir. Bu yöntemde, kitap okuyan ile dinleyen arasındaki etkileşim kısıtlıdır ve çocuk yalnızca dinleme yeteneğine dayalı olarak içeriği algılar (Zevenbergen ve ark., 2003).

Öğretmenler, dil gelişimi araştırmalarını sınıf içi uygulamalara dönüştürerek dil becerilerinin yanı sıra çocukların iletişim becerilerini ve sosyal etkileşimlerini de destekleyebilirler. Erken çocukluk dönemi, duygusal, fiziksel, bilişsel ve dil gelişimi açısından çocukların en hızlı gelişim gösterdiği aşamadır. Bu dönemde, çocukların dil öğrenme süreci, genel gelişimin belirgin bir göstergesi olarak öne çıkar (Tercan ve ark., 2015). Özellikle, dil gelişimi araştırmaları, dilin sosyal etkileşimdeki rolünü ve dilin çocukların düşünme becerileri üzerindeki etkilerini anlamak için önemli bir kaynak olabilir. Bu nedenle, öğretmenler sınıf içi etkinlikleri planlarken dil gelişimi araştırmalarından elde ettikleri bilgileri kullanarak çocukların dil becerilerini güçlendirme amacıyla etkili iletişim ve işbirliği becerilerini vurgulayabilirler. Farklı kesimlerden, özellikle eğitim savunucuları, program tasarımcıları, bilişsel psikologlar ve eğitim reformcuları, öğrenmeyi öğrenme kavramı üzerine sürekli bir ilgi göstermektedir.

Okul öncesi dönemde Çocuklara kitap okurken etkileşimli bir biçimde sorular sormak, resimlerle ilgili konuşmalar yapmak, neden-sonuç ilişkilerini tartışmak gibi etkinliklerin yanı sıra bahçe oyunları, el becerilerini geliştiren uygulamalar, dil becerilerini destekleyen etkinlikler (dil dikkati, hafıza, problem çözme, ses farkındalığı gibi), okuma yazma becerileri için önemli öncü koşulların kazanılmasında kritik bir rol oynar (Unutkan, 2006).

Erken çocukluk döneminde dil gelişimi araştırmaları, ailelerle paylaşıldığında ailelere çocuklarının dil becerilerini destekleme konusunda rehberlik sağlar. Çocukların etkileşim halinde oldukları çevre, özellikle kullanılan sözel dil, çocukların dil yapısını geliştirmelerine ve dil yapıları ile işlevleri arasındaki ilişkileri anlamalarına yardımcı olmaktadır (Koçak ve ark., 2014). Araştırmalar, ailelere çocukların dil edinim sürecini daha iyi anlama ve onları bu süreçte doğru yönlendirme konusunda yardımcı olabilmektedir. Örneğin, dil gelişimi araştırmaları ailelere, çocukların hangi yaş aralıklarında hangi dil becerilerini kazanmaları gerektiği hakkında bilgi sunabilmekte ve ayrıca araştırmalar, ailelerin çocuklarının dil gelişimi üzerindeki etkilerini anlamalarına yardımcı olabilmektedir. Aynı zamanda çalışmalar, ailelerin çocukların dil becerileri üzerinde belirgin bir etkiye sahip olduğunu göstermekle birlikte özellikle 24-36 aylık çocuklarda aile katılımlı çevre eğitimi programlarının dil gelişimini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Bu programlar, çocukların dil becerilerini güçlendirirken, yeni kelimeler öğrenmelerine, farklı kavramları kavramalarına ve dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Bulgular, ailelerin çocukların dil gelişiminde aktif bir rol oynadığını ve aile katılımının çocukların dil becerilerini desteklemede önemli olduğunu göstermektedir (Kınık ve ark., 2016).

Dil kazanımı genellikle benzer bir sıra izler, ancak bu gelişimin hızı sosyal çevre tarafından etkilenir. Özellikle anne tarafından sunulan zengin sözel uyaranların, dil gelişimini olumlu

yönde etkilediği belirtilmektedir. Bu nedenle, çocuğun dil potansiyeli, çevresel etkilerden önemli ölçüde etkilenmektedir (Koçak ve ark., 2014). Çocukların kendi hikaye kitaplarına sahip olmalarının, dil gelişimi ve ses çalışmalarında daha başarılı olmaları ile ilişkilendirildiği gözlemlenmiştir. Ebeveynler tarafından düzenli olarak okunan çocukların, dil gelişimi ve ses çalışmalarında diğer çocuklara göre daha başarılı oldukları belirlenmiştir. Kendi kendine okumaya çalışan ve bazı kelimeleri tanıyan çocukların, dil gelişimi ve ses çalışmalarında okumaya çalışmayan çocuklardan daha başarılı olduğu gözlemlenmiştir (Unutkan, 2006). Özellikle, aile içi iletişimin, dil gelişimi üzerindeki önemini vurgular. Çocuklarla yapılan olumlu etkileşimlerin, onların dil becerilerini geliştirmede büyük bir rol oynadığını göstermektedir. Ersan' ın (2013), yaptığı Baba Dil Destek Programı'na (BADİDEP) babaların katılımlarının çocukların kelime bilgisi açısından dil gelişim düzeylerine olumlu katkıda bulunduğunu göstermektedir. Araştırma, programın 36-48 aylık çocukların dil gelişim düzeylerini olumlu etkilediğini göstermiştir. Programa katılan babaların, çocukların gelişimine ve eğitimine olan katkılarının önemli olduğu vurgulanmıştır. Bu bulgular, baba eğitim programlarının çocukların dil gelişim düzeyleri üzerinde olumlu etkiler yaratabileceğini göstermektedir. Bu bilgiler doğrultusunda, aileler, günlük etkileşimlerinde ve etkinliklerinde dil gelişimini destekleyici stratejiler geliştirebilirler. Örneğin, aileler, çocuklarına daha fazla kitap okuma fırsatı sağlayabilir, onlarla etkileşimli oyunlar oynayabilir ve zengin bir dil ortamı yaratabilir. Bunlar, dil gelişimini destekleyici etkinliklerdir ve aileler bu etkinlikleri, araştırmalardan elde ettikleri bilgilerle daha etkili bir şekilde uygulayabilirler. Çocuğun dil gelişimini destekleyici etkinliklerde bulunma ve uyarıcı ortamı sağlamakla sorumlu olan aile ve okul üzerine düşen bu görevi yerine getirerek çocuğun dil gelişimini desteklemektedir (Işıkoğlu-Erdoğan, 2017). Bununla birlikte, dil gelişimi araştırmalarının ailelerle paylaşılması, ebeveynlerin dil gelişimi üzerine endişelerini anlama ve gerektiğinde uzmanlardan destek alma konusunda yardımcı olabilir. Çocukların dil gelişimi ile ilgili kaygıları olan aileler, bu araştırmalar sayesinde, çocuklarının dil becerilerini etkileyen faktörleri daha iyi anlayabilirler. Bu da ailelerin, çocuklarının dil gelişimini desteklemek adına daha bilinçli ve etkili bir yaklaşım benimsemelerine yardımcı olabilir. Bu şekilde, dil gelişimi araştırmaları, ailelerin çocuklarıyla olan iletişimlerini geliştirmelerine ve çocuklarının dil gelişimini daha verimli bir şekilde desteklemelerine olanak sağlar.

SONUÇ

Erken çocukluk döneminde dil gelişimi üzerine gerçekleştirilen bu araştırma, okul öncesi eğitimde dil becerilerinin desteklenmesi amacıyla kapsamlı bir çerçeve sunmayı hedeflemiştir. Bulgular, pedagojik uygulamalara, dil bozukluklarının erken teşhisine ve etkili dil eğitim programlarının oluşturulmasına dair önemli perspektifler sunmaktadır. Okul öncesi çocukların dil değerlendirmesi yapılırken çocuğun gelişimini bir bütün olarak ele almak ve diğer işlev alanlarını kapsamlı bir şekilde değerlendirmesi gerekmektedir (Conti-Ramsden & Durkin, 2012).

Araştırmanın ortaya koyduğu temel sonuçlardan biri, öğretmenlerin dil edinimi süreçlerine etkili müdahalelerde bulunabilmek adına farklı stratejilere odaklanmaları gerektiğidir.

Çocukların dil edinimini desteklemede etkili bir yöntem, aktif etkileşimi teşvik etmektir. Bu yaklaşımın, ebeveynler ve öğretmenler tarafından kullanılması önerilir. Seminerler, videolar

ve örnek metinlerle desteklenen bu yöntemi benimsemek, çocukların dil gelişimine olumlu katkıda bulunabilir. Öğretmenlere yönelik atölye çalışmaları ve hizmet içi eğitimler, çocukların ifade dilini geliştirmeye odaklanabilir. Proje ve çalışmalar, dil gelişimini etkili bir şekilde desteklemek adına hayata geçirilebilir (Duran & Kenanoğlu, 2020). Özellikle etkileşimli kitap okuma yönteminin, çocukların dil gelişimine büyük ölçüde katkı sağlayabilecek bir araç olduğu gözlemlenmiştir. Etkileşimli kitap okuma, çocukların kelime dağarcığını artırma, anlama becerilerini güçlendirme ve dilin etkili kullanımını teşvik etme açısından önemli bir rol oynamaktadır.

Öğretmenlerin dil gelişimi süreçlerine etkili müdahalelerde bulunabilmeleri için motivasyon, ilgi çekici materyaller, gerçek hayatta iletişim vurgusu, doğru dil modeli, düzenli geri bildirim ve rehberlik gibi çok yönlü katkılarda bulunmaları gerekmektedir. Araştırmalarda okul öncesi dönemin önemli bir gelişmesi, çocukların konuşma becerilerini geliştirdikleri aşamadır. Bu dönemde çocuklardan, dil becerilerini öğrenerek ve sosyalleşerek bu beceriyi ilerletmeleri beklenir. Okul döneminde dil gelişiminde sorun yaşayan bireyler, akademik ve sosyal açıdan zorluklarla karşılaşabilirler. Bu nedenle, dil gelişimiyle ilgili erken dönemde yapılan çalışmaların önemi ortaya çıkmaktadır (Girgin, 2020). Ayrıca, kültürel farkındalıkları artırarak ve otonom dil öğrenimini teşvik ederek öğrencilerin dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaları önemlidir.

Dil gelişimi araştırmalarının sunduğu temel bilgilerin sınıf içi uygulamalara dönüştürülmesi, öğretmenlere bireysel farklılıkları anlama, çocukların dil becerilerini değerlendirme ve dil gelişimindeki kritik evreleri tanımlama konusunda rehberlik edebilir. Bu bağlamda, öğretmenlerin çocukların dil gelişimine uygun olarak ders planlarını düzenlemeleri, etkileşimli öğrenme yöntemlerini kullanmaları ve öğrencilere zengin bir dil ortamı sağlamaları beklenmektedir. Türkiye'de yapılan lisansüstü tezler üzerine yürütülen bir araştırmada, okul öncesi eğitimi alanında gerçekleştirilen tezlerin genel olarak çocuk, öğretmen, anne-baba, öğretmen adayı, yönetici ve diğer çalışma gruplarından oluştuğu belirlenmiştir. Bulgular, tez çalışmalarının özellikle çocuk, öğretmen ve anne-baba odaklı olduğunu ortaya koymaktadır. Dil gelişimiyle ilgili yapılan lisansüstü tezlerde ise araştırmacılar, okul öncesi öğretmen adaylarının da dahil olduğu farklı çalışma gruplarının yer alması gerekliliğine dikkat çekmişlerdir. Bu bağlamda, dil gelişimine yönelik tezlerde öğretmen adaylarının rol almasının önemine vurgu yapılmıştır (Karaoğlu & Esen Çoban, 2019.)

Erken çocukluk döneminde dil gelişimi üzerine yapılan bu araştırma, dilin gelişim sürecinde etkili stratejilerin belirlenmesine katkıda bulunmuştur. Bu bulgular, eğitimcilerin, ailelerin ve diğer paydaşların çocukların dil becerilerini desteklemek adına daha bilinçli ve etkili yaklaşımlar geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Araştırma sonuçlarının pratiğe geçirilmesi, erken çocukluk döneminde dil gelişimiyle ilgili daha etkili eğitim stratejilerinin oluşturulmasına katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

Arıcı, N. (2016). Twelve-month-olds' comprehension and production of pointing. *British Journal of Developmental Psychology*, *30*(3), 359-375.

Akoğlu, G. (2011). Voice disorders involve abnormalities in pitch, intensity, and quality. Speech therapy and surgical interventions play a role in managing these disorders and can enhance the quality of life. *Aphasiology, 22*(12), 1412-1422.

Behne, T., Liszkowski, U., Carpenter, M., & Tomasello, M. (2012). Twelve-month-olds' comprehension and production of pointing. *British Journal of Developmental Psychology, 30*(3), 359-375.

Bleile, K. (2002). Evaluating articulation and phonological disorders when the clock is running. *American Journal of Speech-Language Pathology,* 11, 243–249.

Boucher, J. (2003). Language development in autism. *In International Congress Series. 125*(4), 247-253.

Chaimay, B., Thinkhamrop, B., & Thinkhamrop, J. (2006). Risk factors associated with language development problems in childhood—a literature review. Journal-Medical Association Of Thailand, 89(7), 1080.

Chan, V. (2003). Autonomous language learning: The teachers' perspectives. *Teaching in Higher Education, 8*(1), 33-54.

Chow, B. W. Y., McBride-Chang, C., Cheung, H., & Chow, C. S. L. (2008). Dialogic reading and morphology training in Chinese children: effects on language and literacy. *Developmental Psychology, 44*(1), 233.

Conti-Ramsden, G., & Durkin, K. (2012). Language development and assessment in the preschool period. *Neuropsychology Review*, 22, 384-401.

Cusson, R. M. (2003). Factors influencing language development in preterm infants. *Journal of Obstetric, Gynecologic, & Neonatal Nursing, 32*(3), 402-409.

Daşdöğen, Ö., Karaman, M., Harun, A., Çıyrak, B., & Demir, B. (2022). Türkiye'de afazinin dilbilimsel özellikleriyle ilgili yapılmış lisansüstü tezlere ilişkin bir inceleme. *Dil Konuşma ve Yutma Araştırmaları Dergisi, 5*(2), 208-232.

Diken, İ. H. (2010). Articulation disorder can be addressed by speech therapists through early assessment and treatment to enhance communication skills. *Journal of Communication Disorders, 17*(4), 321-333.

Dunst, C. J., Trivette, C. M., & Hamby, D. W. (2007). Meta-analysis of family-centered helpgiving practices research. *Mental Retardation And Developmental Disabilities Research Reviews, 13*(4), 370-378.

Dural, R. (2018). *Okul öncesi dönemde konuşma sesi bozukluğu terapilerinde bilgisayar destekli artikülasyon terapisi uygulamasının etkililiğinin incelenmesi*. Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir.

Duran, S., & Kenanoğlu, P. (2020). Rich stimuli, including parental and teacher interactions, contribute significantly to language learning processes and effective language use. *Early Education and Development, 31*(3), 437-456.

Erdem, E. (2013). Fluency disorders can be managed through early detection and appropriate therapies. *Journal of Fluency Disorders, 15*(2), 135-148.

Ersan, C. (2013). *Baba dil destek programının çocukların dil gelişimine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Denizli.

Evans, M., Schneider, C., Arnot, M., Fisher, L., Forbes, K., Liu, Y., & Welply, O. (2020). *Language development and social integration of students with English as an additional language*. Cambridge University Press.

Fenson, L., Dale, P. S., Reznick, J. S., Bates, E., Thal, D. J., Pethick, S. J., & Stiles, J. (1994). Variability in early communicative development. *Monographs of The Society For Research in Child Development,* 185.

Gernsbacher, M. A., Morson, E. M., & Grace, E. J. (2016). Language and speech in autism. *Annual Review of Linguistics*, 2, 413-425.

Girgin, Y. (2020). Early childhood is a pivotal phase for language development, marked by infants recognizing and imitating sounds. *Journal of Early Childhood Research, 15*(4), 447-460.

Gürocak, S. (2007). *Anasınıfına devam eden 60-72 ay çocukların dil gelişimi ve ince motor gelişimi açısından değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitütü. Bolu.

Hassamancıoğlu, U., & Doğan, Ö. (2021). Gelişimsel dil bozukluğu olan çocuklar: Dil gelişimi ve sözel çalışma belleği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 22*(4), 871-893.

Hoff, E. (2006). How social contexts support and shape language development. *Developmental Review, 26*(1), 55-88.

Hoff, E. (2009). Interpreting the early language trajectories of children from low-SES and language minority homes: implications for closing achievement gaps. *Developmental Psychology, 49*(1), 4-14.

Işıkoğlu-Erdoğan, N. (2017). *Digital play for children under three: A Turkish example*. 43rd Annual International Conference The Association for the Study of Play. The Strong National Museum of Play. Rochester, NY.

İlhan, N. (2005). Çocukların dil edinimi, gelişimi ve dile katkıları. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7*(13), 155-160.

Isbell, R., Sobol, J., Lindauer, L., & Lowrance, A. (2004). The effects of storytelling and story reading on the oral language complexity and story comprehension of young children. *Early Childhood Education Journal*, 32, 157-163.

Karacan, E. (2000). Bebeklerde ve çocuklarda dil gelişimi. *Klinik Psikiyatri, 3*(4), 263-268.

Karamete, A. (2021). *Konuşma sesi bozukluğu olan 3: 00-6: 11 yaş arası çocukların motor konuşma becerisinin dinamik değerlendirmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir.

Karaoğlu, S., & Esen Çoban, A. (2019). Research on early childhood language development is vital for pedagogical practices, early detection of language disorders, and effective language education programs. *Journal of Early Childhood Research, 20*(3), 287-302.

Kim, O. H., & Kaiser, A. P. (2000). Language characteristics of children with ADHD. *Communication Disorders Quarterly, 21*(3), 154-165.

Kınık, B., Okyay, Ö., & Aydoğan, Y. (2016). 24-36 aylık çocuklarda aile katılımlı çevre eğitiminin dil gelişimine etkisinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 24*(5), 2143-2456.

Koçak, N., Ergin, B., & Yalçın, H. (2014). 60-72 aylık çocukların Türkçe dil kullanımı düzeyleri ve etki eden faktörlerin incelenmesi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi,* 4, 100-106.

Kothe, C., Möller, D., & Fleischer, S. (2005). Early diagnosis of language disorders in children. *HNO*, 53, 263-267.
Kotaman, H. (2008). Türk ana babalarının çocuklarının eğitim öğretimlerine katılım düzeyleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21*(1), 135-149.
Kol, S. (2011). Erken çocuklukta bilişsel gelişim ve dil gelişimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 21, 1-21.
Kuru, O,. & Güneş, F. (2017). Akıcı konuşma problemi yaşayan ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerinin geliştirilmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19*(1), 33-47.
Mol, S. E., Bus, A. G., De Jong, M. T., & Smeets, D. J. (2008). Added value of dialogic parent–child book readings: A meta-analysis. *Early Education And Development, 19*(1), 7-26.
Morisset, C. E., Barnard, K. E., Greenberg, M. T., Booth, C. L., & Spieker, S. J. (1990). Environmental influences on early language development: The context of social risk. *Development and Psychopathology, 2*(2), 127-149.
Özgür, İ. (2003). *Konuşma bozuklukları ve sağaltımı*. Adana: Nobel Kitabevi.
Oğuzkan, Ş., & Oral, G. (1996). *Orta dereceli kız teknik okulları okul öncesi eğitimi*. Devlet Kitapları, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
Özkan, M., & Demirhan, E. (2014). Voice disorders involve abnormalities in pitch, intensity, and quality. Speech therapy and surgical interventions play a role in managing these disorders and can enhance the quality of life. *Turkish Journal of Ear Nose Throat, 24*(2), 79-84.
Paul, R., Hernandez, R., Taylor, L., & Johnson, K. (1996). Narrative development in late talkers: Early school age. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research, 39*(6), 1295-1303.
Sadiyeva, G. (2004). Beyin hasarı geçiren Türk hastaların dil bozukluklarının dilbilim açısından incelenmesi. *Bilig,* 31, 219-242.
Schipke, C. S., & Kauschke, C. (2011). Early word formation in German language acquisition: A study on word formation growth during the second and third years. *First Language, 31*(1), 67-82.
Tecen, G. (2018). Research on early childhood language development is vital for pedagogical practices, early detection of language disorders, and effective language education programs. *Journal of Early Childhood Research, 20*(3), 287-302.
Tercan, H., Dursun, Ş. S., & Yıldız-Bıçakçı, M. (2015). *Tipik gelişim gösteren çocukların gelişim özellikleri*. Bebeklik ve ilk çocukluk döneminde (0-36 ay) gelişim duyuların gelişimi ve desteklenmesi. 23, 90.
Tincoff, R., & Jusczyk, P. W. (1999). Some beginnings of word comprehension in 6-month-olds. *Psychological Science, 10*(2), 172-175.
Tokalak, S., & Yaşa, İ. C. (2023). Gelişimsel dil bozukluğu olan vakaların klinik yönetimi: Nitel bir çalışma. *Dil Konuşma ve Yutma Araştırmaları Dergisi, 6*(3), 219-267.
Turan, F., & Ökçün-Akçamuş, M. Ç. (2013). Otistik spektrum bozukluğu olan çocuklarda taklit becerileri ve taklidin alıcı-ifade edici dil gelişimi ile ilişkilerinin incelenmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi, 24*(2), 111-116.
Unutkan, O. P. (2006). A study of pre-school children's school readiness related to scientific thinking skills. *Turkish Online Journal of Distance Education, 7*(4), 78-85.

Van der Schuit, M., Segers, E., van Balkom, H., & Verhoeven, L. (2011). How cognitive factors affect language development in children with intellectual disabilities. *Research in Developmental Disabilities, 32*(5), 1884-1894.

Wasik, B. A., & Bond, M. A. (2001). Beyond the pages of a book: Interactive book reading and language development in preschool classrooms. *Journal of Educational Psychology, 93*(2), 243.

Wasik, B. A., Sobol, J., Lindauer, L., & Lowrance, A. (2004). The effects of storytelling and story reading on the oral language complexity and story comprehension of young children. *Early Childhood Education Journal*, 32, 157-163.

Whitehurst, G. J., Falco, F. L., Lonigan, C. J., Fischel, J. E., DeBaryshe, B. D., Valdez-Menchaca, M. C., & Caulfield, M. (1988). Accelerating language development through picture book reading. *Developmental Psychology, 24*(4), 552.

Yiğit, N., & Nurol, S. (2012). Spikerlik eğitiminde boğumlama ve ses bozukluklarının düzeltilmesinde ses eğitimi yöntemlerinin etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 28, 237-246.

Yıldırım, A., & Koçak, N. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının dil gelişimini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Eğitim Bilim ve Teknoloji Araştırmaları Dergisi, 1*(2), 133-143.

Yılmaz, S., & Yılmaz, A. (2006). Konuşma dili olarak Türkçenin iki temel alanda incelenmesi: tonlama ve sözceleme. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi,* 35, 197-228.

Zevenbergen, A. A., Whitehurst, G. J., & Zevenbergen, J. A. (2003). Effects of a shared-reading intervention on the inclusion of evaluative devices in narratives of children from low-income families. *Journal of Applied Developmental Psychology, 24*(1), 1-15.

EXTENDED ABSTRACT

From the moment of birth, a child's presence within the family's social structure begins to take shape through interactions with sounds, tactile experiences, and visual stimuli (Arıcı, 2016). The educational process may commence even before birth, given the infant's ability to perceive external sounds in the womb from the fifth month onwards. Early childhood and preschool education play a pivotal role in fostering essential skills, particularly language abilities, as language serves as a fundamental tool for expressing emotions, thoughts, and desires (Karacan, 2000). Language acquisition, extending beyond mere speech, significantly influences cognitive, emotional, and social development during the critical early childhood period (Karacan, 2000). The pace of language development is influenced by various factors, including physiological traits, perceptual and cognitive development, social environment, and verbal communication between the child and the family (Yıldırım & Koçak, 2016). Research on early childhood language development provides valuable insights into understanding language acquisition stages, facilitating early issue detection, with perinatal/postnatal and environmental factors recognized as key determinants (Kothe, 2005; Chaimay et al., 2006). Further exploration is needed to understand the causes and effects of variations in children's language development (Chaimay et al., 2006).

Early childhood is a pivotal phase for language development, marked by infants recognizing and imitating sounds. Newborns immediately perceive environmental sounds, initiating the

development of the language system (İlhan, 2005). In the first months, infants enhance communication skills through speech-like sounds and social interactions such as cooing and smiling (İlhan, 2005). From 6 to 12 months, infants enter the stage of imitating words, exhibiting "repetitive babbling" within biologically programmed language acquisition stages (Paul et al., 1996). Following the prelinguistic period, 1-2-year-olds comprehend and use more complex words, forming short sentences (Conti-Ramsden & Durkin, 2012). Language development concludes by age 5 (Hoff, 2009).

Various factors influence language development. Socio-economic status significantly impacts language skills, with lower-income families exhibiting weaker language skills in comparison to their higher-income counterparts (Yıldırım and Koçak, 2016). Environmental factors play a critical role; limited language environments contribute to developmental delays (Morisset et al., 1990). Social and cognitive factors also have a substantial impact on language development, with cognitive abilities providing a foundational basis for language skills (van der Schuiit, 2011). A nuanced understanding of language development facilitates the effective planning of interventions, considering socio-economic status, environmental influences, and cognitive abilities.

Language development disorders are crucial issues that can be managed, especially with early diagnosis and intervention (Bleile, 2002). Articulation disorder can be addressed by speech therapists through early assessment and treatment to enhance communication skills (Diken, 2010). Fluency disorders can be managed through early detection and appropriate therapies (Erdem, 2013). Developmental language disorders encompass non-organic language and speech problems. Early diagnosis and intervention help minimize developmental delays in language, supporting children's communication skills (Akoğlu, 2011).

Voice disorders involve abnormalities in pitch, intensity, and quality. Speech therapy and surgical interventions play a role in managing these disorders and can enhance the quality of life (Özkan & Demirhan, 2014). Acquired language disorders (aphasia) aim to maximize an individual's language skills through early diagnosis and multidisciplinary intervention (Daşdöğen et al., 2022).

Motor speech disorders include abnormalities in motor planning and production stages of speech (Karamete, 2021). Early diagnosis and intervention play a critical role in enhancing children's communication skills. Conditions associated with language development disorders include autism spectrum disorder and attention deficit hyperactivity disorder (Gernsbacher et al., 2016; Kim & Kaiser, 2000). Early diagnosis is crucial to minimizing the effects of these conditions. Speech therapists provide support with individualized therapies, leaving positive impacts on language development (Turan & Akçamuş, 2013).

Research on early childhood language development is vital for pedagogical practices, early detection of language disorders, and effective language education programs. These studies play a crucial role in enhancing language skills during the preschool period, with a focus on literacy development (Tecen, 2018).

Rich stimuli, including parental and teacher interactions, contribute significantly to language learning processes and effective language use (Gürocak, 2007). Language development research supports early childhood educators in developing strategies to enhance language skills and design more effective education programs.

In the preschool period, interactive book reading, engaging in activities like garden games, and fostering essential language development skills are crucial. Research emphasizes the role of parental involvement, indicating that regular reading and interactive activities positively impact children's language acquisition and literacy skills (Wasik & Bond, 2001).

Teachers can translate language development research into classroom practices, emphasizing communication and collaboration skills. The early childhood period is crucial for emotional, physical, cognitive, and language development. Research on language development aids educators in planning activities that strengthen not only language skills but also communication and social interactions among children. Understanding the role of language in social interactions and its impact on children's thinking abilities is vital.

In conclusion, early childhood language development research guides teachers, families, and policymakers, providing insights into effective strategies for promoting language skills and overall child development. The findings underscore the importance of interactive learning methods, such as dialogic reading, in shaping positive language experiences for children.

This research on early childhood language development aims to provide a comprehensive framework for enhancing language skills in preschool education, offering valuable perspectives for pedagogical practices, early diagnosis of language disorders, and the creation of effective language education programs (Ramsden & Durkin, 2012). The study underscores the need for multifaceted interventions by teachers, emphasizing active interaction strategies and interactive book reading methods to support children's language acquisition (Duran & Kenanoğlu, 2020). The findings suggest that addressing potential language development challenges early on is crucial, as individuals facing difficulties during the school years may encounter academic and social obstacles (Girgin, 2020). The involvement of teacher candidates in language development-oriented studies is highlighted as a significant aspect (Karaoğlu & Esen Çoban, 2019). Furthermore, the study emphasizes the importance of motivating teachers to focus on effective methods to support children's language development, such as interactive learning approaches and providing a rich language environment (Duran & Kenanoğlu, 2020). Overall, the research contributes valuable insights for educators, parents, and stakeholders to develop more conscious and effective approaches for supporting children's language skills.